

concrete gaat in geen regel in, en alles wat zich onder een regel voegt is daarom nog niet de regel zelf, maar blijft wat het is. Een regel van woordvorming b.v. bepaalt nog niet, welke woorden werkelijk ernaar gevormd worden enz. Het abstraheerend denken moet, op zekeren afstand van het materiaal gekomen, halt maken. De onbevredigdheid van den eenheidszoekenden geest op dit terrein komt niet enkel voort uit zijn onvolmaaktheid, maar de grond ervan ligt mede in het materiaal zelve.

Het behoort tot de ontologie der talen en van hun kenaspecten dat ze pluriform zijn. In hoe hooge mate dit het geval is heeft de expansie der ervaring meer en meer bevestigd. Er bestaat geen machtspreuk, die deze pluriformiteit te niet doet. In den grond der zaak is dit ook niet zoo verontrustend, want waar is het kennen niet pluriform? Het is een anticipatie die de subjectiviteit miskent wanneer men aan den eisch van het alomvattende met de opstelling van het begrip ervan voldaan acht. Zoo blijkt algemeene taalwetenschap eerst recht een program van arbeid. Alles wat taal is, heeft deel aan de idee der taal en zoo is in de meest afgelegen velden der ervaring de idee niet zoek. Het doel der algemeene taalwetenschap is het hoogste doel van het kennen op het gebied der talen, namelijk het zoeken der idee. De idee is niet buiten de ervaring. Hare benadering geschiedt door alle graden van concreetheid en abstractie heen in den menschelijken arbeid der wetenschap, die zich ter wille van de subjectiviteit noodzakelijkerwijze differentieert, maar in dat feit zelve een nieuwe en nog rijkere spiegeling der werkelijkheid den kennenden geest toegankelijk maakt.
